

autoritza a suposar que el mot no significava de per si 'revenedor' sinó ja 'mal subjecte', 'traficant deshonest', 'que es dedica a negocis bruts', i per tant en definitiva podria ser també un derivat del cocus *milvini unguilis*, lloc comú dels dels temps anteriors, de Plaute i Terenci: seria, doncs, un de tants derivats de llatí vulgar amb -IO, -IONIS. És veritat que sembla aparèixer també en algun altre autor, però són textos posteriors (Galli, Festus, glosses) i algun de quasi coetani (Laberius), i és probable que es basin, sigui en el text de Petroni sol o en ell i algun altre de la mateixa qualitat. La conjectura d'Ernout (BSL xxx, 111) que fos d'origen etrusc, encara que l'accepti Walde-H., sembla fundar-se en raons poc fermes (la terminació de COCISTRIO, que ja li rebutja el mateix Hofmann) i deduccions de cercle vicios a base d'etimologies romàniques; el mateix Ernout-M la posa en dubte.

Quant a les opinions etimològiques dels romanistes són contradictòries; i en part, com l'ètimon COCITO suposat pel REW, es basen en fets tan incerts com l'argument fonètic de la -zz- italiana (justament sembla que el tractament normal en italià abans de l'accent és -CTI- > -ccĭ-, veg. *TopHesp.* II, 61); sembla clar que *scozzone* ha de ser forma d'origen transalpí o transpennínic i que per això té -zz- de -CJ-. Gammillscheg (*RomGerm.* III, 58) creia que el mot venia d'un burgundi KUSKIS (=al. *keusch*), però tots han estat d'acord a rebutjar aquesta idea per raons que s'imposen, tant Jud, *VRom.* II, 13, com Wartburg (*l. c.*).

El punt més torbador és la discordança entre la *u* de l'occità i la *o* del fr., italià i llatí, i em sembla que Spitzer va solucionar-lo (*RFE* XIV, 197, 247; cf. *ZRPb.* xli, 173): en llengua d'oc el mot va sofrir la influència del nom onomatopèic del gos, com sigui que a l'oc. ant. *cotz* correspon l'it. *cuccio* (Diez, *Et. Wb.*, s. v.), el men. *cus*, *cussa* (*BDC* II, 97), mall. *cussa* 'gossa', i les altres formes en *ú* que cito en el DCEC (s. v. *gozque*): Spitzer recorda oportunament els múltiples i generalitzats valors pejoratius que pren el nom del gos i la gossa pertot arreu, i en particular els que expressen luxúria o mala vida: cast. *cachondo*, fr. *chienne* 'prostituta', etc.

Pel que fa a la -s- sonora de les recents formes catalanes ha de ser també secundari i degut a contaminació: d'una banda la de l'eufemístic *cosetes*, *cosiques* a què s'encomanava l'*AlcM* per a l'etimologia (i com a etimologia popular no manca de raó), de l'altre la del verb *cosir*, aplicat justament als nens *cosons*: («sempre va *cosit* a sa mare, aquest noi», *DAG.*)

DERIV.: *Cosoneria* i *encusonir-se* (V. supra).

1 No figura en la tradició lexicogràfica catalana, si no és un «*cusson* ant. qui adestra els cavalls, *pica-dor*» que Belv. (seguit per Lab. 1839-88) dóna com a «antic» dada sense valor pràctic, perquè es deu basar en alguna glossa occitana o francesa amb el significat que es donava de «*maquignon*»; ho poso ací perquè Raynouard i algun altre provençalista han pres després aquest suposat «anc. cat. *cusson*» com a argument per a llurs disquisicions: cercle vi-

ciós. Observem que totes les dades certes que hi ha sobre el mot català provenen d'autors o lèxics del català oriental, i només des de fi S. XIX: ignorem, doncs, en realitat si és *cosó* (grafia del *DFa.*, *AlcM*) o *cusó*, grafia de Collell, Vayreda, Bertrana i Pous (totes dues en el *DAG.*). — 2 Ja basten la *u* i la -tz d'aquestes formes per descartar l'audaç supòsit d'*AlcM* que *cosó* vingui de *cosa CAUSA*, per una expressió com *cosetes*, *cosiques*, aplicada al marica; altrament aquests no són designatius com ho és *cosó*, ni tenen el matis d'«efeminat» de per si, sinó a manera d'eufemisme. — 3 De les altres dues cites de Raynouard, la de Marcabré porta *cusca* rimant amb *frusca*, per tant és un mot en -sca sense cap relació amb aquest, i la de Girart de Rossilhon potser ha d'anar amb aquesta (*cuscos*?) i així com així presenta problemes insolubles d'establiment de text. — 4 Podria haver-hi un antic manlleu de l'occità en el basc bisc. *kus* «curioso por averiguar», «goloso» (*Supl.* a Azkuc.) si bé un especialista hauria d'escatir si no deriva més aviat del basc genuí *ikusi* 'veure' (cf. *ikuska* en el mateix *Suplement*).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *coquinada*, *coquineria*, *coquinesa*, *acoquinar*, *acoquinar-se*, *acoquinament*, *acoquinador*, *coc*, *cocòrum*, *còcora*, *encocorar*, *coquistró*, *coquister*, *cogastría*, *cosó* o *cusó*, *encusonit*, *cusoneria*, *cosoneria* (veg. supra *cusoneria*), *encusonir-se* (veg. supra *encusonit*).

Coquilla, V. *clauquilla* (CARAGOL)

COR, I, 'víscera propulsora de la sang', 'seu del sentiment interior', del ll. *cōr* id. (acusatiu *cor*, genitiu *cordis*, etc.). □ 1.ª *doc.*: Orígens (*Homilies*, etc.).

«Tot lo bé que om fa ni diz per bo *cor* o per penitència de Déu, tot és caritat e salvament de l'ànima» (2r13). Apareix abundantment des dels grans escriptors antics, tant en el sentit material com en una unió d'accés i locucions figurades: «en la punta de l'espasa estava un *cor*, qui era de una peyra vermella», Lull (*Merav.* I, cap. 1); «per ço dien los naturals philòsofs que lo *cor* és lo més noble membre del cors, e tots los altres membres són a ell subjectes», JoMartorell (*Ag.* II, 358).

D'altra banda, valor més figurat: «per *cor* d'atendre ço que promet» 'amb intenció de ---' en el preàmbul reial a les ordenances barcelonines de 1271 (f° 232v 1.31, cf. *EntreDL* I, 154ss.); «quant nos hoïm esta paraula no-n's volguem acordar ab negú, per ço car ço que Nós haviem en *cor* de fer, d'èls no-n's ho conseylaria la major partida», Jaume I (*Cròn.*, *Ag.*, p. 460), «podets entendre quin goig hach en la host, e ab quin *cor* lo serviren d'aquí avant», Muntaner (*Bof.*, 390), «la batalla fo molt greu e aspre, e durà del matí entró hora de vespres, que hanch negú no hach *cor* de menjar ne de beure», «d'aquí avant n'aurien a contrastar abdós, qui són un *cor* e un cors e una volentat», id. (293).

Les frases en què, com aquesta, fan joc i oposició en